

1 Bevisbyrde

Det primære retsgrundlag findes i:

Artikel 249-365 i den rumænske retsplejelov (*Codul de procedură civilă*).

1.1 Hvad er reglerne om bevisbyrde?

En påstand, som fremsættes i løbet af retsforhandlingerne, skal bevises af den part, som fremsætter den, undtagen i visse tilfælde, som udtrykkeligt følger af loven. En sagsøger skal bevise sin sag. For indsigelser, som sagsøgte fremlægger, har sagsøgte bevisbyrden. I tilfælde af en formodning kan bevisbyrden skifte fra den part, som ellers havde den, til modparten.

1.2 Er der regler, der fritager for at føre bevis for bestemte forhold? I hvilke tilfælde? Er det muligt at føre bevis for, at en bestemt formodningsregel ikke er gyldig?

Ingen behøver at føre bevis for noget, som retten nødvendigvis allerede har viden om.

Det antages, at retten har viden om gældende ret i Rumænien. Lovtekst, som ikke er offentliggjort i Rumæniens statstidende (*Monitorul Oficial*) eller på anden vis, internationale konventioner, traktater og aftaler, som gælder i Rumænien, men som ikke er indarbejdet i lovgivningen, og folkeretlig sædvaneret skal bevises af den interesserede part. De regler, der er fastlagt i klassificerede dokumenter, må kun bevises og inddrages i henhold til de af loven fastsatte betingelser. Retten kan efter eget initiativ tage retten i en anden stat til efterretning, forudsat at den er anført for retten. Fremmed ret skal bevises i overensstemmelse med bestemmelserne i civillovbogen (*Codul civil*), som omhandler den fremmede rets indhold.

Hvis et forhold er almindeligt kendt og ikke bestrides, kan retten beslutte, at forholdet efter omstændighederne ikke skal påvises. Anvendelser, adfærdsregler og praksis, som er oprettet parterne imellem, skal bevises af den part, som gør dem gældende. Lokale love og bestemmelser skal kun bevises af den part, som gør dem gældende, hvis retten anmoder derom.

En formodning er en konklusion, som loven eller retten udleder af et kendt forhold for at bevise et ukendt forhold. En formodning (*prezumția legală*) undtager den person, der drager fordel deraf, fra at have bevisbyrden for at skulle bevise det forhold, som loven finder beviset. En formodning kan modbevises gennem beviser for det modsatte, medmindre andet følger i henhold til loven.

1.3 I hvor høj grad skal retten være overbevist om et forhold for at basere sin dom på det pågældende forhold?

Beviser skal være tilladte og skal være relevante for retsforhandlingernes resultat. Når retten har tilladt beviser for de særlige omstændigheder, afgøres spørgsmålet om, hvorvidt disse omstændigheder er blevet påvist, frit af retten efter rettens eget skøn, undtagen når loven foreskriver andet.

2 Bevisoptagelse

2.1 Kræver bevisoptagelse altid, at en part skal anmode herom, eller kan dommeren i visse tilfælde også optage bevis af egen drift?

Beviser skal fremlægges af sagsøger i begæringen og af sagsøgte i svarskriftet, medmindre andet følger i henhold til loven. I modsat fald kan beviset udelukkes. Hvis de fremlagte beviser ikke er tilstrækkelige for sagens fulde afgørelse, vil retten kræve, at parterne supplerer den. Retten kan på eget initiativ henlede parternes opmærksomhed på behovet for yderligere beviser og kan kræve, at yderligere beviser optages, selvom parterne ikke er enige. Parterne kan anmode om at få følgende beviser optaget: dokumenter, sagkyndige erklæringer, vidneforklaringer, besigtigelse *in situ* og afhøring af en part, hvis modparten anmoder om at få den part indkaldt til at afgive forklaring. Den nye retsplejelov regulerer også synlige bevismidler. Dette kunne være relevant inden for visse kategorier af civilsager (f.eks. skilsmisssager).

2.2 Hvad sker der efterfølgende, hvis dommeren imødekommer en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse?

Retten tager først stilling til, hvorvidt de af parterne fremlagte beviser er tilladte, og afsiger derefter en kendelse, der angiver de faktiske omstændigheder, der skal bevises, de tilladte beviser og parternes forpligtelser vedrørende bevisoptagelse. Så vidt muligt optages beviserne under samme retsmøde, hvor det er tilladt.

Bevisoptagelsen reguleres af nogle grundlæggende regler: beviserne optages i den af retten fastlagte rækkefølge. Så vidt muligt skal beviserne optages under samme retsmøde. Beviserne optages før drøftelserne om sagens realitet. Beviser og modbeviser optages for så vidt muligt samtidigt.

Beviserne optages for lukkede døre (*in camera de consiliu*) i den ret, der behandler sagen, medmindre andet følger i henhold til loven. Hvis beviser af objektive grunde kun kan optages et andet sted, kan de optages på baggrund af retsanmodninger fra en ret i samme instans eller af en underinstans, såfremt der ikke findes en ret i samme instans det pågældende sted.

2.3 I hvilke tilfælde kan en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse afvises af retten?

Beviser må kun anvendes, hvis de opfylder visse betingelser vedrørende deres lovlighed (*legalitate*), sandsynlighed (*verosimilitate*), relevans (*pertinență*) og overbevisende karakter (*concludență*). For så vidt angår lovlighed skal fremlagte beviser udgøre bevis i henhold til loven og må ikke forbydes af loven. For så vidt angår sandsynlighed må de anmodede beviser ikke være i strid med den alment anerkendte naturret. For så vidt angår relevans skal beviserne være relateret til retssagens genstand, dvs. til forhold, som skal påvises til støtte for den af parterne fremsatte begæring og svarskriftet. Beviser skal også være sandsynlige og bidrage til en afgørelse af tvisten for at være tilladte.

Retten skal afvise en begæring om at fremlægge et dokument som bevis, hvor indholdet af dokumentet vedrører strengt personlige forhold vedrørende en persons værdighed eller privatliv, hvor dokumentets fremlæggelse ikke ville være i overensstemmelse med en tavshedspligt, eller hvor det ville give anledning til en straffesag vedrørende parten, partens ægtefælle, blodslægtninge eller besvogrede op til og med slægtskab i tredje grad.

Vidneforklaringer tillades ikke til at bevise retshandler på en værdi over 250 RON, for hvilke loven kræver skriftlige beviser. Vidneforklaringer er heller ikke tilladte, hvis de strider mod indholdet i et forbundet dokument.

Beviser fremlægges af sagsøger i begæringen eller af sagsøgte i svarskriftet. Beviser, som ikke fremlægges på denne måde, kan kræves og tillades af retten i følgende situationer: behovet for beviser opstår på grund af en ændring i kravet; behovet for beviser opstår under retsforhandlingerne, og parten kunne ikke have forudset det; parten viser retten, at denne af en gyldig grund ikke kunne fremlægge de krævede beviser inden for den tilladte tid; bevisoptagelsen fører ikke til en udsættelse af retssagen; alle parterne har givet deres udtrykkelige samtykke.

2.4 Hvilke forskellige bevismidler findes der?

En retshandel eller et forhold kan bevises gennem dokumenter, vidner, formodninger, en erkendelse fra en af parterne (på partens eget initiativ eller i et svar på afhøringen), sagkyndige erklæringer, synlige beviser, besigtigelse *in situ* eller andre former for beviser, som følger i henhold til loven.

2.5 Hvad er procedureerne for vidneforklaringer, og adskiller de sig fra procedureerne for udtalelser fra sagkyndige? Hvad er reglerne for afgivelse af skriftlig forklaring og fremlæggelse af sagkyndiges rapporter/udtalelser?

Vidner foreslås af parterne, enten af sagsøgeren i begæringen eller af sagsøgte i svarskriftet. Når vidneforklaringen er tilladt, indkalder retten vidnerne til afhøring.

Såfremt retten finder det tilrådeligt at indhente udtalelser fra specialister for at afklare forholdene på parternes anmodning eller på eget initiativ, udpeger den en eller tre sagkyndige og afsiger en kendelse, der angiver de aspekter, inden for hvilke de skal give deres udtalelse og fristen for deres arbejde. Eksperternes konklusioner føres til protokols i en sagkyndig rapport. En anden rapport kan søges af en anden sagkyndig på parternes eller rettens anmodning.

For så vidt angår dokumentbeviser kan den enkelte part indgive de dokumenter, som han eller hun ønsker at anvende under retssagen i behørigt bekræftet form. Parten skal også have originalen med og skal kunne fremvise den i retten på forlangende. I modsat fald tages der ikke højde for dokumentet. Retten kan kræve fremvisning af et dokument i en parts besiddelse, hvis dokumentet er fælles for retssagens parter, hvis parten selv har henvist til dokumentet under retssagen, eller hvis parten har en forpligtelse til at fremlægge det. Hvis en part har et dokument i sin besiddelse, og det ikke kan fremlægges i retten, kan en dommer udpeges, så parterne i dommerens nærvær kan undersøge dokumentet, hvor det forefindes. Hvis en tredjepart er i besiddelse af et dokument, kan den part blive indkaldt som vidne og blive bedt om at tage dokumentet med.

Beviserne optages for lukkede døre af den kompetente ret. Når beviserne skal optages et andet sted, vil de blive optaget af en udpeget ret i samme instans eller af en underinstans, såfremt der ikke findes en ret i samme instans på det pågældende sted. Hvis bevistypen tillader det, og parterne giver deres samtykke, kan den ret, som optager beviserne, undlade at indkalde parterne.

2.6 Har visse procedurer for bevisførelse større vægt end andre?

Bevismetoderne er lige stærke undtagen i sager, som udtrykkeligt foreskrives af loven.

Officielle dokumenter (*forma autentica*) accepteres ofte af parterne på grund af de fordele, de har, herunder en formodning om ægthed, hvilket betyder, at en person, som gør et officielt dokument gældende, fritages for bevisbyrden.

2.7 Er visse procedurer for bevisførelse obligatoriske, når bestemte forhold skal bevises?

For retshandler med en værdi på mere end 250 RON tillades kun dokumentbeviser, selvom der er visse undtagelser, hvor vidneforklaringer også anerkendes. I samhandel med personer gælder, at et officielt dokument indtil det tidspunkt, hvor det eventuelt erklæres falsk, udgør et afgørende bevis for fastlæggelse af forhold, der personligt foretages af den person, som bekræftede ægtheden af dokumentet i henhold til lovgivningen. Udtalelser fra parterne, som er registreret i et officielt dokument, gælder kun som bevis, indtil det modsatte er bevist.

Såfremt der er formodninger, som overlades til rettens skøn, kan retten alene gøre dem gældende, såfremt de har vægtning og styrke til at sandsynliggøre det påståede forhold. Sådanne formodninger anerkendes alene, når loven tillader vidneforklaringer.

2.8 Er vidner ved lov forpligtet til at afgive forklaring?

Se svaret til spørgsmål 2.11

2.9 I hvilke tilfælde kan de nægte at afgive forklaring?

Retsplejeloven fastlægger ikke grundlag, på hvilke et vidne kan nægte at afgive forklaring, men beskriver alene de personer, som ikke kan afhøres som vidner og personer, som er fritaget for at møde som vidner. Se svaret til spørgsmål 2.11.

2.10 Kan en person, der nægter at afgive forklaring, straffes eller tvinges til at afgive forklaring?

Et vidne, som ikke møder op, eller som nægter at afgive forklaring, vil blive idømt en bøde af retten. Når et vidne undlader at møde som svar på den første indkaldelse, kan retten udstede en retskendelse for at få personen bragt for retten (*mandat de aducere*). I presserende sager kan retten endda udstede en retskendelse for det første retsmøde.

Såfremt en person undlader at møde eller nægter at besvare spørgsmålene, kan retten tage det som fuld erkendelse eller alene som indledende beviser til fordel for den part, som foreslog indkaldelse af vidnet.

2.11 Er visse personer fritaget for at afgive vidneforklaring?

Følgende kan ikke være vidner: blodslægtninge eller besvogrede op til og med slægtskab i tredje grad; ægtefæller, tidligere ægtefæller, personer, der er forlovede eller samlevende; personer i fjendtlige forhold eller i interesseforhold med en af parterne; personer, som er underlagt en retskendelse, der fratager dem retten til at administrere deres ejendom (*sub interdicție judecătorească*) og personer, der er dømt for at have begået mened. I retssager, der vedrører slægtskabsforhold, skilsmisse eller andre familiemæssige relationer, kan retten afhøre blodslægtninge eller besvogrede med undtagelse af deres efterkommere.

Følgende er fritaget for at møde som vidner:

præster, læger, farmaceuter, advokater, notarer, stævningsmænd, mæglere, jordemødre og sygeplejersker og andre fagfolk, som i henhold til loven er forpligtede til at overholde fortroligheden og tavshedspligten med hensyn til forhold, som de får kendskab til under udøvelsen af deres pligter eller erhverv, også når de har ophørt deres aktivitet

dommere, anklagere og tjenestemænd, også når de har ophørt deres pligter, vedrørende fortrolige omstændigheder, som de får kendskab til under deres embedsperiode

personer, som gennem deres svar ville udsætte sig selv, deres slægtninge, deres ægtefælle, tidligere ægtefælle osv. for strafferetlig forfølgning eller ville hænge samme ud offentligt.

2.12 Hvad er dommerens og parternes rolle ved afhøring af vidner? Under hvilke omstændigheder kan et vidne afhøres ved brug af videomøde og andre tekniske hjælpemidler?

Retten indkalder vidnerne og afgør rækkefølgen, i hvilken de skal afhøres. Inden vidnet afhøres, skal vidnet identificeres og aflægge ed. Det enkelte vidne skal afhøres separat. Vidnet besvarer først spørgsmål, som stilles af retspræsidenten, og derefter med præsidentens tilladelse spørgsmål, som stilles af den part, som foreslog ham eller hende, og af modparten. Et vidne, som ikke kan møde for retten, kan afhøres på det sted, hvor han eller hun er.

Der er ingen lovbestemmelser, som regulerer lyd- eller videooptagelser af forklaringer, men sådanne optagelser er tilladt. De kan efterfølgende transskriberes på anmodning fra en interesseret part i overensstemmelse med loven.

3 Vurdering af beviset

3.1 Kan retten tage hensyn til beviser, som en part har tilvejebragt på ulovlig vis?

Hvis parten, som har indgivet et dokument, insisterer på at bruge det, selvom det påstås at være falsk, og den påstand ikke er blevet trukket tilbage, og hvis der har været en tilkendegivelse af personen bag forfalskningen eller en medskyldig, kan retten afbryde retssagen og med det samme fremsende det angiveligt falske dokument til den ansvarlige anklager med en rapport, der er udarbejdet til formålet, for derved at få forfalskningen undersøgt. Når der ikke kan anlægges straffesag, eller når den ikke kan fortsættes, udføres undersøgelsen af forfalskningen af civilretten.

På den anden side vil retten pålægge personen bag en indsigelse, der er fremsat i ond tro mod udarbejdelsen eller underskriften af et dokument eller mod ægtheden af en lyd- eller videooptagelse, en bøde.

Ved vurderingen af vidneudsagn tager retten vidnets oprigtighed i betragtning og også de omstændigheder, under hvilke vedkommende fik kendskab til de forhold, der udgør genstanden for udsagnet. Såfremt retten ud fra forhandlingerne har mistanke om, at et vidne har afgivet falsk forklaring eller blev bestukket, udarbejder den en rapport og henviser sagen til den ansvarlige anklagemyndighed.

3.2 Tillægges en parts egen forklaring værdi som bevismiddel?

Hvis en af parterne erkender et forhold, som modparten anvendte som grundlag for vedkommendes begæring eller svarskrift, udgør erkendelsen bevis. En erkendelse, som gives i retten, udgør fuldt bevis mod den person, som gav den. Retten skal tage den samlede erkendelse i betragtning og kan ikke udskille dele af den, medmindre de vedrører separate forhold, som ikke har forbindelse med hinanden. Indrømmelser uden for retten kan frit bedømmes af retten. De er underlagt kravene om antagelighed og bevisoptagelse, som regulerer andre beviser i henhold til almindelig lov.

Retten kan indvillige i at få den ene eller anden part indkaldt til afhøring om deres egne handlinger, såfremt dette er relevant for en afgørelse i sagen.

Relevante links

<http://www.just.ro/>

Sidste opdatering: 27/11/2018

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJN-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.

Medlemslandene med ansvar for at forvalte siderne om nationale forhold er i gang med at opdatere noget af indholdet på dette website som følge af Storbritanniens udtræden af EU. Hvis du støder på indhold, som endnu ikke afspejler Storbritanniens udtræden, er det en fejl og vil blive rettet.